

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Arnestus in Arce Carlstein Sacella consecrat, & Foundationem confirmat.
Libros Erectionum condit. Mansionarios Pragæ fundat. Ordinem Servorum
Beatissimæ Virginis tuetur. Caput XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

Arnesti mo-
numenta
pleraque pe-
siere.

Nè Arnesti monumentum periret. *Scriptisse multa Arnestum vita Scriptor commemorat. Sed unde illa petes? vix Mariale & Statuta Provincialia habemus, cætera perierunt: ut historia, & sermo de Lancea & Clavis Domini, Statuta singularia Ecclesiarum per Bohemiam, libellus de Reliquijs Sanctorum, Epistola Parænetica de Pœnitentia, aliâq; & forsitan majora plura.*

Tanta Annis illis pestilentia. *Descripsere eam, ut antè dixi, plurimi Scriptores, multaq; ad eam avertendam certatim ab Episcopis instituta. Ob eam itidem causam, Flagellantium coetus in Germania præcipuè institutos, notat in Annalibus suis eorum temporum Scriptor Rebdorffius, qui (Flagellantes) ut laudabili Pietatis impetu coeperant, sic infelici, & scelerato exitu Pietatem hanc volaticam finierunt. Porro ea pestis non uno, alterove anno, sed amplius dieennium ab A. 1348. tenuit. Indiculus quidam historicus M. S. quem apud me seruo, notat Anno adhuc 1361. Pestilentiam sevisse: Anno, inquit, 1361. fuit tam gravis in Bohemia pestis, ut ex centum vix unus posset sanari. Sanguis illis profluebat. Hæc ille. Satis igitur fertilem Misericordia materiam Arnesto misericordi, tam calamitosa tempora præbuerunt.*

1357.

1358.

1359.

Arnestus in Arce Carlstein Sacella consecrat, & Foundationem confirmat. Libros Erectionum condit. Mansionarios Pragæ fundat. Ordinem Servorum Beatissimæ Virginis tuetur.

CA-

CAPUT XVII.

INter hæc *Arx Carlsteinensis* pulcherrima, eoque sæculo mun-
 nitissima, cimelijs Regni asservandis, & solitudini Principis,
 occultaque pietati destinata, perficitur. Decennium inte-
 grum ejus arcis ædificatio tenuit. In eam toto ferè Christiano
 orbe quasitæ Sanctorum corporum exuvia, maximâ *Caroli, &*
Arnesti Archiepiscopi voluptate conduntur. Ob quarum reve-
 rentiam *Carolus & Arnestus* sanxerunt, nè fæmina ulla (*Reginas*
 ipsas difertè nominant) quâcumq; dignitate, aut meritiò fulgens in
 arce audeat pernoctare; cui rei, *Cæsar* aliam in proximo *Arce*
 extruxit, quæ *Karlík* dicebatur, in quam recipi illæ possent. Sed
 major Sanctorum corporibus à Sacerdotijs fundatis honor accel-
 sit: summam foundationis ex ipsis *Caroli* litteris, ut certior narra-
 tio sit, brevissimè collectam, recitabo, piaculum enim videretur,
 rem tam illustrem, & *Arnesti* consilij autoritatèque stabilitam,
 ignavo silentio præterire. Excurrit igitur in litteris Foundationis
Imperator primùm in *Crucis Christi*, quam *altare cruentum* vocat,
 commendationem; laudat *clavos*, quibus confixa Mundi salus
 est, tum *Lanceam*, quæ latus Christi aperuisset, & *spongiam*, quæ os
 divinum contigisset. His sanctissimis Ecclesiæ monilibus, & mor-
 tis Christi honorandæ studio incensum, impetrâsse à *Venerabili*
Arnesto, Principe, & Archiepiscopo Pragensi facultatem, atque hæc
 in perpetuum fundâsse. In primis *majorem Capellam* in honorem
Beatissimæ Passionis, & instrumentorum ejus honorem & gloriam;
 tum alteram *Capellam minorem* in venerationem dignissimæ DEI
 Matris *MARIÆ*; tertiam *S. Nicolao* Episcopo, aliam *S. Vir-*
gini Catharine (quos duos Cœlites post DEI Matrem amabat præ-
 cipuè) atque ultimam *S. Martyri Palmatio*. In prima, secunda,
 & tertia *S. Nicolai* Capella, æternum DEO omnipotenti quoti-
 dianumque Sacrum fieri debere; in ultima *S. Palmatio* certis tan-
 tum diebus, quos dies ibidem *Imperator* expressit. In eam rem

Arx Carlstei-
 nensis fun-
 datur.

Litteræ datæ
 Anno 1357.
 6. Cal. April.

Caroli Cæsa-
 ris pietas &
 veneratio
 Divorum.

D d 3

quinque

quinque Canonicos cum Decano nunc se instituere (nominatque certissimas ac verè Regias pensiones) plures postea Canonicos additurum, quibus ditissimè ex bonis regijs provideatur: Recitatuos eos quotidie cum *Choralistis* devotè, & cunctanter officium, ac quotidie instituta sacrificia peracturos. Plura alia denique ad DEI cultum spectantia, decernit. Subscribit his litteris *Arnestus* 6. Cal. April. A. 1357. aliique Imperij, & Bohemiæ Proceres, in quorum præsentia magnâ celebritate Capellas duas primas, quas diximus, atque ultimam *S. Palmatij* hoc tempore consecravit *Arnestus*. Nam *S. Nicolao*, & *S. Catharinæ* sacram novennio antè dedicarat, & consecrarat.

Hägel. A. 1348.
Paprecius in
Arnesto.

Libri Ere-
ctionum ab Ar-
nesto fun-
dantur.

Annus sequens 1358. utilissimi operis unicum authorem habet *Arnestum*, qui sibi hoc immortalis facti post futuras omnes ætates demeruisse videtur; atque utinam, ut illa magno perpetuòque labore inchoata sunt, sic ætas posterior æstimare sciat, & imitari invictam & adamantinam veterum in scribendo constantiam. Ergo proposito Edicto *Venerabilis Archiepiscopus*, Memorias sacras omnes, litteras Foundationum; monumenta Ecclesiastica quæcunque per Bohemiam inveniri potuerunt, ad se primo quoque tempore adferri jubet; ijs allatis & probè examinatis, divisio in Canonicos, aliòsque idoneos viros labore, omnium Templorum, Capellarum, Ecclesiarum, Collegiatarum, Cœnobiorum, verborum omnium, quæ Ecclesiastici juris essent *Foundationes*, *Erectiones*, & *Origines* divisit & disposuit, idque ab ipsis Christianæ Religionis in Bohemia initijs, ad sua usque tempora deduxit. Hoc facto, peritissimis Scriptoribus pretio advocatis, laborem voluminibus per annos divisum attribuit, qui omnia ex originalibus, trabalibus propè litteris, describerent. Ingens sine dubio, vastus, & multis annis perpetuus labor, felix tamen ad extremum, & qui facilem exitum haberet, cum novi recentèsq; ad laborem scriptores accederent, aliique ex Clericis (ut *Arnestus* providè divisio officijs singulorum prospexerat) argumentum, alij verba, quibus ad perpetuam memoriam inscribi deberent, alij tantum manum, & scriptionis laborem commodarent. Crevere inde aliquot

Diligentia
Venerabilis
Præsulis.

luminaria.

lumina, quæ omnes Ecclesiarum divitias, velut Tabulæ in Regnis solent, continebant: non enim *Arneſtus* templorum origines annotare contentus fuit, sed omnes ditiones Ecclesiarum, *Capellanas, obligationes, altaria*, quæ pensiones haberent, census item omnes, modò perpetui æternique forent, solerter adijci jussit: itaque in ijs *Libris*, si vel sexagena-grofforum annua Templo, vel altari promissa sit, eam inscriptam invenies etiam Indulgentiæ, & spirituales Templorum gratiæ ibidem leguntur. Spectantur hodiè que grandia aliquot (nam Decadem superant) volumina, tantâ magnitudine, ut Fastorum libros, & non volumina, sed magnos Annalium, ut ita dicam, infantes te existimes videre. Mundissimè scripta omnia, litteris grandibus, & in tam firma papyro, ut nihil membranæ concedat. Ex his voluminibus Antiquitates Illustriû Familiarum, *Bartholomæus Paprocius* magnâ parte descripsit. Ac sanè nescio quid accommodatiùs, & gratiùs ad memoriam inveniri possit, cum etiam pro tenui beneficio in Ecclesiam collato, æternitas nominis donetur. Quantum hoc opere de Illustribus in Bohemia Familijs *Arneſtus* sit meritis, difficile foret explicare! quot heroibus vitam dedit, qui in Angliæ in occulto jacuissent, *24-* *ban* quandam (ut Græci dicunt) *addidit trophæis*, quâ nomina mortuorum ad vitam è tumulis citarentur. Audi vi egregium nostræ Societatis Virum, qui multarum Cathedralium Ecclesiarum per utramque Germaniam monumenta coràm inspexerat & lustraverat (quippe *R. P. Joanni Bollando*, à cujus immortalis labore Sanctorum vitas habemus, memorias veteres submittere solitus) cum in Bohemiam venisset, viso Cathedralis Ecclesiæ Pragensis Archivio, & hisce voluminibus tantâ diligentia scriptis, hæsisse attonitum, deïn exclamâsse, nihil se usquam simile usurpâsse oculis, fælicemque Ecclesiam, quæ tantâ antiquitatis diligentia, niteretur! *Acta* vocari eos libros, ait *Hagecius*, at libri ipsi, quorum compendia quædam vidi & legi, libros *Erectionum* se vocant. Hoc igitur regium prorsus, & augustum Opus, *Venerabilis Arneſti*, longæ in ætates omnes providentiæ debetur.

Magnum hoc quoque tempore à *Carolo Casare*, Pragensi Ecclesiæ

*Eonapius in
Diophanto.
Nuceræ Choni-
ates in histor.*

Hagek A. 1311.

Mansionari-
orum in Ec-
clesia Pra-
gensis funda-
tio.

clesiæ decus accessit. *Arnesto* agente, *Mansionariorum*, ut vocabantur, institutio: his lautissime alimenta, vestes, pretium suppeditabatur à Rege perpetuo stabilique censu, numerus ad quatuor & viginti ascendebat; eorum munus erat die noctuque psalmos Davidis, quibus mirè *Carolus* tenebatur, altâ contentâque voce, eodémque tenore, in *Ecclesia S. Viti* alternis legere; nec exire templo dabatur, nisi cum divina à Canonicis & Vicarijs officia peragebantur. Nam omne ferè matutinum tempus Canonici, aliique Sacerdotes occupabant sacris & horis faciendis, dicendisque. Vespertini etiam temporis non modicam partem; hæc *Mansionarij* nox quædam, & reliquum tempus respiratio fuit.

Ordinē Ser-
vorum Bea-
tissimæ Ma-
riæ in Bohe-
miam advo-
cat *Arnestus*,
amat, ac tue-
tur.

Sed novus iterum apud *Arnestum* ex Pietate oritur labor: Is cum Ordinem sibi in Italia *Avenione* familiariter notum (*Servos Beatissimæ Virginis* vocant) Bohemiæ deesse videret, *Carolo* tam egregios Viros in Bohemiam advocandi, consilium dedit. Equidem arbitror non modò facta Religiosissimorum hominum divina, sed etiam nomen *MARIÆ*, apud amantem *Arnestum*, plurimum valuisse. Levissimis sæpè momentis impelluntur amantes, & pars amoris est, volaticâ quadam cupiditate in suas flammæ omnia rapere. Advocantur protinus sex Divinæ Matris Servuli, quibus Imperator in honorem *Incarnati Filij DEI*, seu *Annunciationis Beatissimæ Virginis* (ita enim in litteris vocat) 24. Martij prædie, *Annunciationis B. MARIÆ* Templum, & domum, angustam illam quidem, sed elegantem, jactis cum *Arnesto* fundamentis, sub *Arce Wissehradensi* excitavit.

M. S. Vitis.

At *Venerabilis Arnestus* Ordinem ipsum Religiosum, qui id temporis à malevolis multum patiebatur, sibi tuendum & ornandum sumit. Ergo litteris totâ Diocesi publicatis adversus vim, & invidiam, *Religiosos Patres* instruxit, præterque morem suum suavissimis & placidissimis moribus Præsul (ut loquuntur historiarum) anathema dixit, quicumque eum Ordinem vexare, litibus fatigare, aliâve ratione *Servis Beatissimæ Virginis* molesti esse audent. Ingens istud amoris in eum Ordinem indicium meritò videri possit ab *Arnesto*, qui nè suas quidem Fundationes anathemate le-

re legitur defendisse. Hic Divinae Providentiæ mos est, dum acerimè oppugnantur, sui præsidium contrà firmissimum, unde minimè putes, advocare.

Per id tempus latè per Bohemiam fusa Pietas, sub religiosissimo Præsule lætissimè efflorescebat & regnabat: statuebantur passim religiosis Ordinibus domicilia, præsidia vitæ parabantur, surgebant Tempia, erigebantur & dotabantur altaria, divinis laudibus omnia personabant. Consulantur *Erectionum Libri*, hæc omnia per Titulos recitantes. Ad anni hujus finem, *Arnestus Altare S. Crucis Arnovia* in Bohemia à Fratribus de *Turgow* erectum, & opinio Sacerdotio exornatum, litteris amplissimis, rogatu spectabilis Principis *D. Purchardi Comitis Magdeburgensis Imperialis Curia Magistri*, qui rùm Civitatem illam tenebat, confirmavit. Plena vetustas est ejusmodi literis ab *Arnesto* Archiepiscopo datis, quibus Cœnobita, Tempia, Altaria fundat, dotat, gratijs & Indulgentijs prosequitur & confirmat; sed hanc unicam hoc loco retuli, quia *Arnesti* litteras *Arnovienses* in manibus habeo.

Arnovia Altare S. Crucis dotatur.

1359.

Notæ in Caput XVII.

Reliquiæ toto ferè Orbe Christiano quæ-

ritæ. Nihil mihi unquam fidei esse velim, si id probare non possim: rarissima cerre & pretiosissima Reliquia, quas Praga hodiè habemus, videntur: atque utinam illud revocaretur in morem, ut quotannis certo die, publico in loco, populo monstrarentur! id quondam Noribergæ, dum *Urbs Catholicam Religionem tueretur*, in ipso foro ad celebratam peragi solebat. Scio Pietatem gentis Bohemæ, etsi afflictissima, & paupertate suâ laborantis; minorem tamen hodiè non futuram. Index Reliquiarum Pragensium sape jam typis datus est, quem describere hoc loco se per vacancum duxi. Vide *Vestigium Bohemæ* Pie R. P. Alberti Chanowsky S. J. & Hagecum: *Arcus formosissima Carlsteinensis* descriptionem is relinquo,

Votum Authoris pro cultu SS. Reliquiarum.

Vide l. 7. supra præ C. 13. & præcipue Notæ ibidem.

Et

quis

qui eam saepius inspexerunt, & diligentius sunt contemplati. Quam verò adversus hostes naturà, & arte munita fuerit, longa & pertinax hereticorum A. 1422, obsidio, quam Hagek, & Dubravius, & Bartholomaeus de Drahenicz descripserunt, ostendit.

Vita Origenis Operibus praefixa.

Hesychius Milesius in Didymi Vita ex edit. Isaaci Casauboni.

Adamantinam Veterum in scribendo constantiam. Ob eam constantiam, Origenem Adamantiu cognominatum historia tradunt, quòd assiduo pectoris & indefesso conatu, parturiret libros, & scriberet. Didymus Alexandrinus ab athenis intestinis Χαλκωνέως cognomen tulit, & supra ter mille & quingentos libros scripsisse perhibetur.

Ex his Voluminibus Origines Illustrium familiarum. Bene, ac sapienter antiquitati, & gloria sua consulit Christiana Nobilitas Ereccionibus Cœnobiorum, Templorum, Altarium, &c. nam ea fundationes à gratissimis hominibus consignate commendantur litteris, & optimè ferunt atatem; idòq, cum Nobilitatis documenta petimus, statim ad Cœnobia & Ecclesias refugimus. Nescio quis Perennitatis Genius Operibus illis insinuetur, quæ ad DEI cultum, & Ecclesia honorem sunt suscepta. Plerumq, à pauperiorum Cœnobiorum Archivis, Regnorum arcana & acta, quamvis mille seris munita, exercitiis defensa, longevitate, & perennitate vincuntur. Quam multas Illustris familias, in extrema historiæ pagella male herentes, Cœnobia ab ijs condita, ad originem suam vetustissimam revocarunt! Vivet semper Regum inclitorum in Cœnobijs memoria! vivent Altovadi Crumlovij; Trebonæ Rosenses; vivent Iglaviæ Waldsteinij; Olomucij, eaq, in vicinia, Sternbergij; Leones Zabrdovicij; Brunæ Bozkovicij; Henrichoviæ Stollj; Clatoviæ Ssvihovij; Chotiesloviæ Wrtbæi; Tynecij Zierotinij; apud S. Benignam Hazerburgij; aliq, alijs in locis. Nec morisnent Rosenses, Novodomenses, Lobkovicios, Lichtensteinios, Grodecios, Prusinovios, Schlikios, Meggavianos, Sternbergios, Alheimios, Martinicios, Opperstorfios, Sprinzensteinios, Zaubkios, Genifskios, &c. fundata ab ijs totidem, Societati

JESV

C. XVII. *ARN. LIBROS ERECTIO: CONDIT.* 221
IESV in Provincia Bohemia Collegia, & ad perpetuitatem (non ad onus
Regnorum) stabilita.

Mansionariorum. Ita ex re ipsa sunt vocati, quod
assidue manerent & versarentur in Templo. Explicuerunt eorum of-
ficium: Dubravius, & Hagecius. Notandum est, similem Fundatio-
nem jam pridem in Pragensi Ecclesia, à Vito Decano factam, viro cum
magna opinione sanctitatis mortuo A. 1271. unde oportet vel perisse
Mansionarios ante Casarem Carolum, vel ab eo numerum eorum au-
ctum esse.

**Ordo Servorum Beatissimæ Virginis oppu-
gnatus.** De hujus Ordinis persecutionibus vide Gianium in An-
nalibus Servorum Beatissima Virginis, & R. P. F. Cherubinum in
historia B. Philippi Benitij, maxime L. 2. C. 12. Innocentius V.
Pont: Max: , omnino statuerat. Ordinem hunc antiquare, sed ex-
cessit prius e vita, quam posset, quod cogitabat,
perficere.

Ordo Servo-
rum B. Ma-
riae crevit
patientia

Ee 2

De